

Богріновцева Людмила Миколаївна,
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри фінансів, банківської
справи та страхування;
Національна академія статистики, обліку та аудиту

ПЕРЕВАГИ І РИЗИКИ РОЗВИТКУ КРИПТОВАЛЮТНИХ РИНКІВ ТА БІРЖ

В умовах сьогодення, економіка світу переживає незворотні перетворення, при яких виникає абсолютно новий тип соціальних та економічних відносин. Це все характеризується появою нових знань, інтеграцією нових технологій, а також інтенсивним розвитком інформаційних нецентралізованих мереж. Проблеми фінансових ринків, що пов'язані із надмірною централізацією, викликають потребу трансформації існуючої системи міжнародного співробітництва й логістики фінансових потоків. Саме криптовалютна діяльність є альтернативним рішенням у даному питанні.

Криптовалюта – є цифровим активом, який призначений для виконання функції засобу обміну, де окремі записи власності монет зберігаються у книзі, яка існує у формі комп'ютеризованої бази даних, з використанням потужної криптографії з метою захисту записів транзакцій, а також контролю над створенням додаткових монет і перевіркою передачі права власності на монети. Децентралізація, будучи ключовою рисою криптовалюти, чинить впливає на обмеження її регулювання з боку державних органів влади. Більшість країн, які прагнуть розвинути криптовалютну діяльність на внутрішньому фінансовому ринку намагаються врегулювати її існування на нормативно-правовому рівні. Доцільно розглянути країни, у яких криптовалюта може як вільно використовуватися, так і обмежено або навіть бути забороненою (табл. 1).

Країни в яких криптовалюта заборонена вважають, що вони можуть зруйнувати банківську чи державну монополію на емісію грошових активів.

В Україні поштовхами до розвитку криптовалюти було розроблення проекту закону про віртуальні активи в Україні, за яким криптовалюту визначали віртуальним активом, який мав лише описовий характер, при цьому не пропонувалося ніяких механізмів для вирішення основних питань.

Національний банк України у 2014 році зробив заяву в частині правового режиму біткоїнів в Україні, в якій було вказано, що використання біткоїнів пов'язано із підвищеними ризиками через децентралізованість та анонімність операцій.

17 лютого 2022 року було прийнято Закон України «Про віртуальні активи», згідно якого віртуальний актив був визначений як «нематеріальне благо, яке є об'єктом цивільних прав, має вартість й виражене сукупністю даних у електронній формі» [2] (рис. 1).

Таблиця 1

Розподіл країн світу за правовим статусом криптовалют

№	Правовий статус	Країни світу	Особливості функціонування
1.	Вільне використання	Швейцарія та Японія	Офіційно прирівняні до іноземних валют, всі бажаючі можуть використати можливість прийняти у розрахунок чи розрахуватися криптовалютою, проте вони не є законним засобом платежу
2.	Обмежено	Аргентина, Канада, Бразилія, Венесуела, Саудівська Аравія, ОАЕ, Ізраїль, Сінгапур, Південна Корея, Чехія, Філіппіни, Таїланд, Естонія, Австрія, Швеція, Німеччина, Норвегія та США	Відносяться до криптовалюти із побоюванням. Але вже ці країни шукають компроміс щодо її використання
3.	Заборонено	Марокко, Алжир, Єгипет, Нігерія, Еквадор, Індія, Мексика, Болівія, Сінгапур, Колумбія, Китай, Великобританія, Нігерія	Операції заборонені на державному рівні, також в деяких країнах накладаються санкції у вигляді штрафів або позбавлення волі за її використання

Джерело: складено за даними [3].

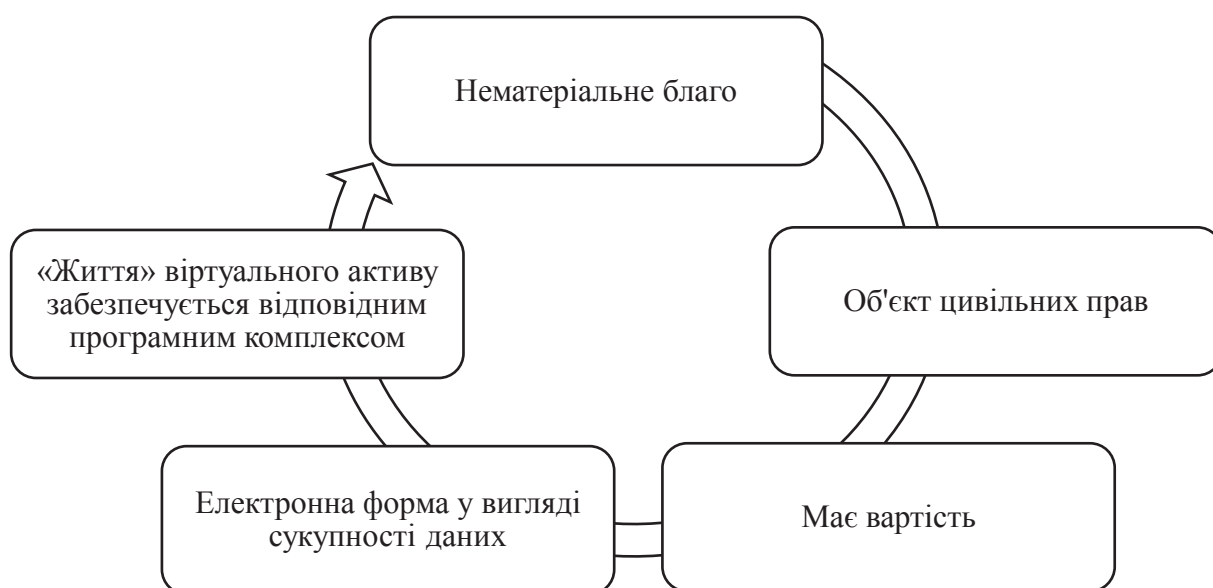

Рис. 1. Ознаки віртуального активу відповідно до Закону України «Про віртуальні активи»

Джерело: побудовано автором за даними [2].

Аналізуючи положення даного Закону, виникає питання та невизначеність щодо самого розуміння сутності віртуального активу, зокрема чи тотожний віртуальний актив криптовалюти, чи віртуальний актив поняття ширше, та як він співвідноситься із електронними грошима. Враховуючи, що чинне вітчизняне законодавство не містить визначення

криптовалюти, представники фінансового сектору вважають, що криптовалюта являється підвидом електронних грошей. Якщо притримуватися даної точки зору, то тоді даний Закон криптовалют не стосується. Якщо ж аналізувати поняття віртуального активу і його ознаки, то можна стверджувати, що криптовалюта є віртуальним активом.

Варто зауважити, що на сьогодні Закон України «Про віртуальні активи», який був прийнятий 17 лютого 2022 року ще не набрав чинності, оскільки у Розділі VI Прикінцеві та перехідні положення зазначено, що: «Цей Закон набирає чинності з дня набрання чинності законом України про внесення змін до Податкового кодексу України щодо особливостей оподаткування операцій з віртуальними активами, але не раніше дня опублікування цього Закону» [2].

Розглянемо сильні та слабкі сторони функціонування криптовалютних ринків та бірж (рис. 2).

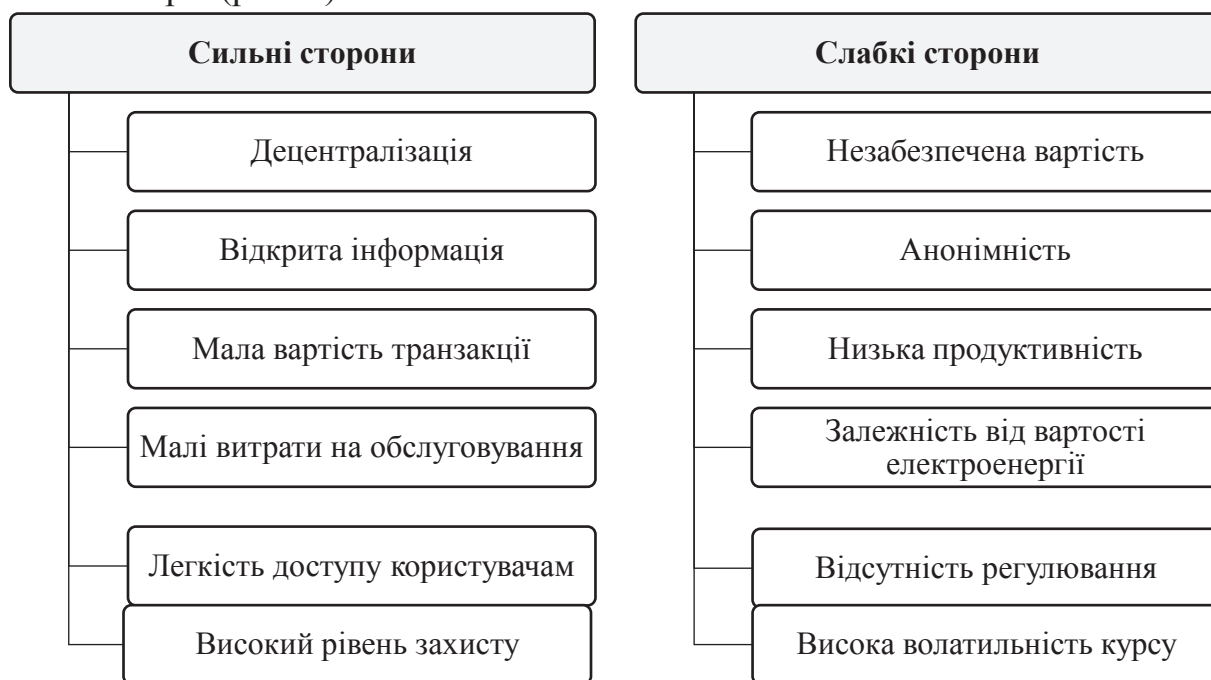

Рис. 2. Сильні та слабкі сторони криптовалютної діяльності

Джерело: побудовано за даними [5].

Якщо досліджувати вплив віртуальних валют на фінансову стабільність країни, то, перш за все, варто зазначити, що користувачі віртуальних валют зіштовхуються з певними ризиками, що пов'язані із віртуальними платіжними системами, зокрема:

- кредитний ризик – не має гарантії, що розрахункова установа буде в змозі повністю виконати власні фінансові зобов'язання через певний час в майбутньому;

- ризик ліквідності – не завжди розрахункова установа може задовольнити будь-які зобов'язання, що вона зробила для забезпечення ліквідності;

- операційний ризик – учасники віртуальних платіжних систем мають мати рахунки в емітента, тому вони залежать від надійності, оперативності й безперервності його бізнес-процесів;

- правовий ризик – безліч правових невизначеностей щодо віртуальних валют: це відсутність належної правової бази, що істотно посилює усі інші ризики.

Сучасні економічні дослідження виділяють низку недоліків використання криптовалют, а саме:

- можливість відстежування фінансових операцій звичайних громадян;
- інструмент для злочинців для відмивання грошей та незаконних покупок;

- дорогі витрати на енергію у поєднанні із непередбачуваною природою майнінгу, що сконцентрувало видобуток серед великих компаній, доходи яких становлять мільярди доларів;

- біржі та гаманці можуть бути зламані;
- криптовалюти, що торгуються на публічних ринках, страждають від волатильності цін [4].

Переваги та недоліки функціонування криптовалютних ринків та бірж в Україні представлено в табл. 2.

Таблиця 2

Переваги та недоліки функціонування криптовалютних ринків та бірж в Україні

№	Переваги	Недоліки
1.	Відкритий код	Відсутність гарантій збереження електронних гаманців
2.	Безмежні можливості транзакції	Небезпека втрати ключа
3.	Відсутність інфляції	Нестабільність курсу
4.	Анонімність користування	Залежність курсу від попиту
5.	Децентралізація	Можливі негативні дії з боку держави, регуляторів
6.	Без комісії	Втручання хакерів
7.	Рівні умови використання між користувачами	Проблематичність повернення якщо було помилковий переказ валюти
8.	Незалежність від економіки держав й захищеність даних від зовнішніх загроз	Недовіра користувачів

Джерело: складено за даними [5].

Основними проблемними питаннями, які необхідно вирішити на сучасному етапі розвитку з метою впорядкування обігу криптовалюти в Україні, є:

1) класифікація та аналіз криптовалютних активів відповідно до європейських та міжнародних стандартів та нормативно-правових актів з врахуванням їх основних характеристик та економічних цілей;

2) адаптація децентралізованої та розділеної книги транзакцій до блокчейн-технології, онлайн-ових користувальницьких або однорангових

платформ у платіжній інфраструктурі відповідно до законодавства Європейського Союзу;

3) установлення вимог щодо установ відповідно до проведення оцінки ризиків у сфері фінансового моніторингу з використанням ризик-орієнтованого підходу щодо запровадження нових практик та технологій;

4) встановлення характеристик віртуальних активів, котрі регулюються Законом України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки»;

5) впровадження аналізу видів діяльності з використанням віртуальних активів суб'єктами первинного фінансового моніторингу [1].

Для вирішення вищевказаних проблем у сфері впорядкування обігу віртуальних активів в Україні слід вжити низку заходів, серед яких:

1) створення робочої групи щодо розробки та приведення у відповідність нормативно-правової бази, котра є необхідною для повноцінної реалізації Закону України «Про віртуальні активи», при цьому з залученням до роботи компетентних органів, таких як: Міністерство фінансів України, Міністерство цифрової трансформації України, Національний банк України, Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку та ін.;

2) внесення змін до Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення», з метою приведення у відповідність до Закону України «Про віртуальні активи», де встановлено неможливість використання віртуальних активів як предмета обміну на майно та засобу платежу на території України;

3) забезпечення імплементації міжнародних стандартів щодо розробки фінансових заходів боротьби із відмиванням грошей;

4) внесення змін до Податкового та Цивільного кодексів України в розрізі особливостей оподаткування операцій з віртуальними активами, яке необхідне для повноцінного запуску ринку віртуальних послуг в Україні.

Узагальнюючи, можна стверджувати, що на даний час криптовалютні ринки та біржі – це нова парадигма грошей. Криптовалюти спрощують переказ грошових коштів безпосередньо між двома сторонами, без потреби у довіреній третій стороні, як, наприклад, банк або компанія, яка займається кредитними картками. Також криптовалюта не потребує сторонніх посередників, перекази криптовалюти між двома сторонами, що здійснюють транзакцію, відбуваються швидше, аніж стандартні грошові перекази. Саме тому, криптовалютні ринки та біржі надають можливість оптимізувати існуючу фінансову архітектуру для того, щоб зробити її більш швидкою та дешевою.

Список використаних джерел

1. Концепція державного регулювання операцій з криптовалютами. URL: <https://www.nssmc.gov.ua/wp-content/uploads/2018/10/concept-crypto-1.pdf>
2. Про віртуальні активи: Закон України від 17.02.2022 № 2074-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2074-20#Text>

3. Павленко Т. В., Дученко М. М. Регулювання криптовалют: досвід Європейського Союзу. Інфраструктура ринку. 2019. Вип. 27. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2019/27_2019_ukr/52.pdf
4. Чуницька І.І., Богріновцева Л. М. Вплив цифрових технологій на розвиток фінансового ринку України. Економіка та суспільство. 2023. № 49. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2342/2263>
5. Що таке криптовалюта Bitcoin і навіщо вона потрібна. Guland. URL: <https://guland.com.ua/kryptovalyuta/bitcoin/shcho-take-bitkoin.htm>

Бойко Ірина Олегівна,
*студентка спеціальності 072 «Фінанси,
банківська справа та страхування»;*
Вавричук Оксана Степанівна,
*викладач економічних дисциплін;
Галицький фаховий коледж
імені В'ячеслава Чорновола*

ВІЙСЬКОВІ ОБЛІГАЦІЇ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПІДТРИМКИ ЕКОНОМІКИ ДЕРЖАВИ

Державний кредит - це процес, в результаті якого держава бере в борг кошти від різних джерел для фінансування своїх видатків та проєктів. Ці видатки можуть включати оборону, інфраструктурні проєкти, соціальні програми, охорону здоров'я, освіту та інші галузі. Державний кредит може бути одним із способів забезпечення фінансової стабільності та здатності влади виконувати свої функції.

Основні джерела державного кредиту включають:

1. Внутрішнє запозичення: держава може видавати облігації або інші цінні папери на внутрішньому ринку для залучення грошей від внутрішніх інвесторів, таких як приватні особи, корпорації та фінансові установи.

2. Зовнішнє запозичення: держава може брати кредити в іноземних країнах або від міжнародних фінансових організацій, таких як Міжнародний валютний фонд (МВФ) або Світовий банк.

3. Основний бюджет: держава може використовувати гроші, які надходять від податків та інших доходів, щоб фінансувати свої видатки. Якщо доходів не вистачає, це може вести до дефіциту бюджету, і влада може вирішити взяти в борг, щоб покрити цей дефіцит.

4. Друк грошей: хоча друк грошей не є класичним видом державного кредиту, деякі держави можуть використовувати цей метод для фінансування своїх видатків. Проте, це може призвести до інфляції та інших економічних проблем.

Державний кредит є важливим інструментом для фінансування розвитку і функціонування держави. Коректне управління державним боргом